

«Үлбі металлургиялық зауыты» акционерлік қоғамы

«ҮМЗ» АҚ директорлар Кеңесінің
«27» желтоқсан 2024ж. № 20
шешімімен БЕКІТІЛДІ

«ҮМЗ» АҚ Басқармасының
«09» желтоқсан 2024ж. №52/1470
шешімімен МАҚҰЛДАНДЫ

**«ҮМЗ» АҚ СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚҚА
ЖӘНЕ АЛАЯҚТЫҚҚА ҚАРСЫ ІС-ҚИМЫЛ ЖӨНІНДЕГІ САЯСАТЫ**

1. Мақсаты

1.1 «Үлбі металлургиялық зауыты» акционерлік қоғамының сыбайлас жемқорлыққа және алаяқтыққа қарсы іс - қимыл жөніндегі осы Саясаты (бұдан әрі – Саясат) «Үлбі металлургиялық зауыты» АҚ (бұдан әрі – Қоғам) қызметінің негізгі бағыттарын және Қоғам жұмыскерлерінің сыбайлас жемқорлыққа және алаяқтыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі жалпы тәртіп ережелерін айқындайды, сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласындағы мақсаттарды қою, қайта қарау және оларға қол жеткізу үшін негіз болады.

1.2. Осы Саясаттың ережелері Қоғамның еншілес және тәуелді ұйымдарын қоса алғанда, Қоғамның сақтауы үшін міндетті болып табылады.

2. Әрекет ету аясы

Осы Саясаттың қағидаттары мен талаптары Қоғамның барлық құрылымдық бөлімшелеріне қолданылады.

3. Терминдер мен анықтамалар

3.1. Осы Саясатта келесі терминдер мен анықтамалар пайдаланылады:

3.1.1 **Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарт** - Қоғам қызметі үшін белгіленген сыбайлас жемқорлықтың алдын алуға бағытталған ұсынымдар жүйесі. Қоғамның сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарты осы Саясатқа 1-қосымшада ұсынылған.

3.1.2 **Жақын туыстар** – ата-аналары (ата-ана), балалары, , ұл бала асырап алушылар (қыз бала асырап алушылар), асырап алынған ұл балалары (асырап алынған қыз балалары), ата-анасы бір және ата-анасы бөлек аға-інілері мен апа-сіңлілері, атасы, әжесі, немерелері.

3.1.3 **Лауазымды тұлға**-квазимемлекеттік және жеке сектор¹ субъектілерінде ұйымдық-өкімдік немесе әкімшілік-шаруашылық функцияларды тұрақты, уақытша немесе арнайы өкілеттік бойынша орындайтын тұлға.

3.1.4 **Бақылау ортасы** - тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйелері шеңберінде жұмыс істейтін ішкі бақылау рәсімдерінің кешені. Бақылау ортасы ішкі бақылаудың тиімді жүйесінің негізі болып табылады және оның қалған компоненттеріне әсер етеді.

3.1.5 **Мүдделер қақтығысы** - осы Саясат контекстінде бұл қоғам жұмыскері өз қызметтік міндеттерін орындау кезінде шешім қабылдайтын, шешім қабылдауға қатысатын немесе жұмыскердің өзінің, оның жақын туысының, жұбайының (зайыбының), жекжатының жеке немесе материалдық мүдделеріне әсер ететін немесе әсер етуі мүмкін оның лауазымына байланысты басқа да әрекеттерді жүзеге асыратын жағдай, және қоғамның мүдделеріне әсер етеді немесе әсер етуі мүмкін. _

¹Ұйымдастырушылық-өкімдік функциялар деп Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген тәртіппен қызмет бойынша бағынысты адамдардың орындауы үшін міндетті бұйрықтар мен өкімдер шығаруға, сондай-ақ

бағыныстыларға қатысты көтермелеу шаралары мен тәртіптік жазаларды қолдануға берілген құқық түсініледі. Әкімшілік-шаруашылық функциялары бойынша-Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген тәртіппен ұйымның балансындағы мүлікті басқару және оған билік ету құқығы беріледі.

3.1.6 Корпоративтік алаяқтық/алаяқтық - жеке және/немесе заңды тұлғалардың (қолданыстағы заңнамада көзделген жағдайларда) Қоғам мүдделеріне нұқсан келтіріп, өзге тұлғаның жеке пайдасын және/немесе пайдасын алу және/немесе алдау, сенімге қиянат жасау, жаңылыстыру немесе өзге де жолмен қоғамға материалдық және/немесе материалдық емес залал келтіру мақсатында әрекеті немесе әрекетсіздігі. Корпоративтік алаяқтық қаржылық есептілікті, сыбайлас жемқорлық әрекеттерін бұрмалау, сондай-ақ қоғам активтеріне қатысты ұрлану және өзге де асыра пайдалану, соның ішінде қасақана бұзу және басқа да бұзушылықтар түрінде көрінеді. Корпоративтік алаяқтықтың мысалдары осы Саясатқа **2-қосымшада** келтірілген.

3.1.7 Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық - сыбайлас жемқорлық белгілері бар құқыққа қарсы кінәлі әрекет (әрекет немесе әрекетсіздік), ол үшін заңмен әкімшілік немесе қылмыстық жауапкершілік белгіленген. Корпоративтік алаяқтықтың мысалдары осы Саясатқа **2-қосымшада** келтірілген.

3.1.8 Сыбайлас жемқорлық - жауапты мемлекеттік лауазымды атқаратын адамдардың, мемлекеттік міндеттерді атқаруға уәкілетті адамдардың, мемлекеттік міндеттерді атқаруға уәкілетті адамдарға теңестірілген адамдардың, лауазымды адамдардың өзінің лауазымдық (қызметтік) өкілеттіктерін және олармен байланысты мүмкіндіктерді жеке өзі немесе делдалдар арқылы мүліктік (мүліктік емес) игіліктер мен артықшылықтар алу немесе шығару мақсатында заңсыз пайдалануы, сол сияқты игіліктер мен артықшылықтар беру жолымен осы адамдарды сатып алу.

3.1.9 Мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдарға теңестірілген тұлға (осы Саясатқа қатысты) - квазимемлекеттік сектор субъектінде басқару функцияларын орындайтын тұлға, сондай-ақ сатып алуды, оның ішінде мемлекеттік сатып алуды ұйымдастыру және өткізу жөнінде шешімдер қабылдауға уәкілеттік берілген тұлға, не дербес құрылымдық бөлімше басшысынан төмен емес лауазымды атқаратын Қазақстан Республикасының Ұлттық қорының және мемлекеттік бюджет қаражатымен қаржыландырылатын жобаларды іріктеуге және іске асыруға жауапты тұлға. Мемлекеттік міндеттерді орындауға уәкілеттік берілген адамдарға теңестірілген адамдардың тізімі Қоғамның актісімен бекітіледі.

3.1.10 Қоғамда басқару функцияларын атқаратын тұлға (осы Саясатқа қатысты) - Қоғамда ұйымдастыру-өкімдік немесе әкімшілік-шаруашылық функцияларды тұрақты, уақытша немесе арнайы өкілеттік бойынша атқаратын тұлға.

3.1.11 Материалдық зардап - Қоғам жұмыскерінің кінәлі әрекеттері (әрекетсіздігі) нәтижесінде орын алған Қоғам мүлкінің нақты азаюы немесе осындай мүліктің жай-күйінің нашарлауы, сондай-ақ мүлікті сатып алуға, қалпына келтіруге не жұмыскердің үшінші тұлғаларға келтірген зардапты өтеуге қосымша шығындар не өзге де төлемдер.

3.1.12 Омбудсмен – Қоғамның Директорлар кеңесі тағайындайтын тұлға, оның рөлі оған жүгінген Қоғам жұмыскерлеріне кеңес беру, еңбек дауларын,

жанжалдарды, әлеуметтік-еңбек сипатындағы проблемалық мәселелерді шешуге, Қоғам жұмыскерлерінің іскерлік әдеп қағидаттарын сақтауда жәрдем көрсету болып табылады.

3.1.13 Қолданылатын заңнама - Қазақстан Республикасының заңнамасы, сондай-ақ аумағында сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасалған, сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылдың өзіндік ережелері қолданылатын басқа да юрисдикциялар, оның ішінде Қоғамның және/немесе оның акционерінің (акционерлерінің) бағалы қағаздары ұйымдасқан нарықта сауда-саттыққа жіберілген юрисдикциялар.

3.1.14 Жұмыскер – жұмыс берушімен (Қоғаммен) еңбек қатынастарында тұратын және еңбек шарты бойынша жұмысты тікелей орындайтын жеке тұлға.

3.1.15 Басшылар - осы Саясат контексінде Басқарма Төрағасы, Басқарма Төрағасының Бірінші орынбасары-бас инженер, Басқарма Төрағасының Орынбасарлары, Қоғамның қызметтері мен құрылымдық бөлімшелерінің басшылары.

3.1.16 Комплаенс қызметі – «ҮМЗ» АҚ тәуекелдер және комплаенс жөніндегі офицер қызметі. Тәуекелдер және комплаенс жөніндегі офицер тікелей «ҮМЗ» АҚ директорлар Кеңесіне бағынады, сыбайлас жемқорлыққа және алаяқтыққа қарсы іс-қимыл мәселелері жөніндегі өкілеттіктер «ҮМЗ» АҚ тәуекелдер және комплаенс жөніндегі офицер қызметі туралы Ережеге сәйкес айқындалады.

3.1.17 Жекжаттар-жұбайының (зайыбының) ата-аналары мен балалары, бірге туған және бірге тұмаған бауырлары мен апайлары.

3.1.18 Залалдар-Қоғам өз құқықтарын бұзған, мүлкін жоғалтқан немесе бүлдірген (нақты зардап) жағдайда жүргізген немесе жүргізуі тиіс шығындар, сондай-ақ егер оның құқығы бұзылмаған болса, Қоғамның әдеттегі айналым жағдайларында алатын алынбаған кірістері (жіберіп алынған пайда).

3.2 Осы Саясатта пайдаланылатын өзге терминдер мен анықтамалар Қазақстан Республикасының заңнамасында, қолданыстағы өзге де заңнамада және Қоғамның ішкі нормативтік құжаттарында белгіленген мағыналарға ие.

4. Жалпы ережелер

4.1 Осы Саясат Ұлыбританияның «Парақорлықпен күрес туралы» Заңын, «ҮМЗ» АҚ корпоративтік әдеп және комплаенс кодексін, «ҮМЗ» АҚ корпоративтік басқару кодексін және Қоғамның басқа да ішкі құжаттарын қоса алғанда, қолданыстағы сыбайлас жемқорлыққа қарсы қолданылатын заңнамаға сәйкес әзірленді және Қоғамның мақсаттарына сәйкес келеді.

4.2 Осы Саясат келесі мақсаттарда әзірленді:

1) Қоғамда сыбайлас жемқорлық пен алаяқтықтың алдын алу жөніндегі тиімді шараларды іске асыру;

2) Қоғамның, Қоғамның директорлар Кеңесінің, контрагенттердің, үшінші тұлғалардың, инвестициялық қоғамдастықтың жұмыскерлерінде сыбайлас жемқорлық пен алаяқтықты олардың кез келген нысандары мен көріністерінде қабылдамау туралы Қоғамның ұстанымын біркелкі түсінуді құру;

3) Қоғамда сыбайлас жемқорлық пен алаяқтықтың туындау тәуекелдерін төмендету.

4.3 Сыбайлас жемқорлық пен алаяқтыққа қарсы іс-қимыл саласындағы мақсаттарға қол жеткізу келесі жолдармен қамтамасыз етіледі:

1) Қоғамның лауазымды адамдары мен жұмыскерлерін сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнаманың қағидаттары мен талаптары туралы жалпылау, түсіндіру және хабардар ету;

2) Қоғамның сыбайлас жемқорлық және алаяқтық қызметке тартылу тәуекелін барынша азайту жөнінде шаралар қабылдау, сондай-ақ сыбайлас жемқорлық пен алаяқтықтың алдын алу жөнінде алдын алу шараларын қолдану;

3) Сыбайлас жемқорлық және алаяқтық жағдайлары туралы хабарлау үшін ақпараттық арналарды қамтамасыз ету;

4) Қоғамның, Қоғамның директорлар Кеңесінің жұмыскерлерінің осы Саясаттың ережелерін, Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнамасының және өзге де қолданылатын заңнаманың нормаларын білу және сақтау міндеттерін белгілеу;

4.4. Қоғамның сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жүйесі оның қызмет мақсаты үшін маңызды және мақсаттарға жету қабілетіне әсер ететін сыртқы және ішкі факторларды ескереді, соның ішінде:

1) мөлшері, құрылымы және Қоғамдағы шешім қабылдау үшін берілген өкілеттік;

2) Қоғамның жұмыс істейтін немесе жұмыс істеуді ұйғарған жерінің орналасуы және салалары;

3) Қоғам қызметінің сипаты, ауқымы және күрделілігі;

4) Қоғамның бизнес-моделі;

5) Қоғамның еншілес және тәуелді ұйымдары, қоғамға қатысты бақылау құқығы бар ұйымдар;

6) Қоғамның іскер серіктестері;

7) жария лауазымды тұлғалармен өзара байланыстың сипаты мен көлемі;

8) қолданыстағы заңнамалық, нормативтік, келісімшарттық және кәсіптік міндеттемелер мен міндеттер.

4.5 Осы Саясатпен реттелмеген мәселелер Қазақстан Республикасының, Ұлыбританияның заңнамасына («Парақорлықпен күрес туралы» Ұлыбритания Заңының құқық бұзушылыққа қолданылуы жағдайында) және Қоғамның ішкі құжаттарына сәйкес реттеледі.

5. Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық субъектілері мен түрлері

5.1. Қоғам қызметіне байланысты сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтардың әлеуетті субъектілеріне келесілер жатады:

1) Қоғамда ұйымдық-өкімдік немесе әкімшілік-шаруашылық міндеттерді тұрақты, уақытша не арнайы өкілеттік бойынша атқаратын тұлғалар;

2) Қоғам атынан әрекет ететін, өзінің лауазымдық (қызметтік) өкілеттіктерін және олармен байланысты мүмкіндіктерді жеке өзі немесе делдалдар арқылы өзі не үшінші тұлғалар үшін мүліктік (мүліктік емес) игіліктер мен артықшылықтар алу

немесе тартып алу мақсатында заңсыз пайдаланатын, сол сияқты жауапты мемлекеттік лауазымды атқаратын тұлғаларды, мемлекеттік міндеттерді орындауға уәкілетті тұлғаларды, мемлекеттік міндеттерді орындауға уәкілетті тұлғалармен теңестірілген тұлғаларды мүліктік игіліктер мен артықшылықтар ұсыну арқылы параға сатып алатын жеке және заңды тұлғалар.

3) Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасағаны үшін жауапкершілік Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексімен, Қазақстан Республикасының әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексімен, Қазақстан Республикасының өзге де заңдарымен және өзге де қолданылатын заңнамамен көзделген өзге тұлғалар.

5.2 Қазақстан Республикасының әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінде көзделген әкімшілік сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар:

1) жеке тұлғалардың мемлекеттік міндеттерді орындауға уәкілеттік берілген тұлғаларға немесе оларға теңестірілген тұлғаларға, егер бұл іс-әрекеттерде қылмыстық жазаланатын әрекет белгілері болмаса заңсыз материалдық сыйақы, сыйлықтар, жеңілдіктер, не қызметтер ұсынуы;

2) мемлекеттік міндеттерді орындауға уәкілеттік берілген тұлғаның не оған теңестірілген тұлғаның, егер мұндай іс-әрекеттер (әрекетсіздік) мемлекеттік міндеттерді орындауға уәкілетті тұлғаның не оған теңестірілген тұлғаның қызметтік өкілеттігіне кіретін болса, егер бұл іс-әрекеттерде қылмыстық жазаланатын іс-әрекет белгілері болмаса, жеке өзі немесе делдал арқылы заңсыз материалдық сыйақы, сыйлықтар, жеңілдіктер не оларды ұсынған адамдардың пайдасына іс-әрекеттері (әрекетсіздігі) үшін қызметтер алуы;

3) заңды тұлғалардың мемлекеттік міндеттерді орындауға уәкілеттік берілген тұлғаларға немесе оларға теңестірілген тұлғаларға, егер бұл әрекеттерде қылмыстық жазаланатын іс-әрекет белгілері болмаса, заңсыз материалдық сыйақы, сыйлықтар, жеңілдіктер не көрсетілетін қызметтер ұсынуы;

4) мемлекеттік органдардың, жергілікті өзін-өзі басқару органдарының өздеріне заңнамамен жүктелген міндеттерінен тыс кәсіпкерлік қызметпен айналысуы не белгіленген қаржыландыру көздерінен басқа материалдық игіліктер мен артықшылықтар қабылдауы;

5) Қазақстан Республикасының Президенті, Қазақстан Республикасының мемлекеттік органдары, Қазақстан Республикасының Қарулы Күштері, Қазақстан Республикасының басқа да әскерлері мен әскери құралымдары айқындайтын басшылардың не жауапты хатшылардың немесе өзге лауазымды адамдардың өз өкілеттіктері шегінде Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы заңнамасын бұзушылықтарды жою жөнінде не сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға кінәлі оларға бағынысты адамдарға қатысты шаралар қолданбауы немесе Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы заңнамасын бұза отырып, көрсетілген шараларды қабылдау, не кінәлі адамдардың тұрғылықты жері бойынша мемлекеттік кірістер органдарына тиісті ақпаратты бермеуі;

6) мемлекеттік органдар, мекемелер мен кәсіпорындар басшысының не ұлттық компаниялардың, ұлттық басқарушы холдингтердің, ұлттық холдингтердің, ұлттық даму институттарының, сондай-ақ олардың еншілес ұйымдарының басшыларының бұрын сыбайлас жемқорлық қылмыс жасаған адамдарды жұмысқа қабылдауы.

5.3 Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінде көзделген сыбайлас жемқорлық қылмыстары деп танылады:

1) тұлға өзінің қызметтік жағдайын пайдалана отырып, сеніп тапсырылған бөтен мүлікті иемденуі немесе ысырап етуі;

2) мемлекеттік міндеттерді орындауға уәкілеттік берілген тұлға, не оған теңестірілген тұлға, не лауазымды тұлға, не жауапты мемлекеттік лауазымды атқаратын тұлға, егер олар өздерінің қызметтік жағдайларын пайдаланумен ұштастыра жасаған алаяқтық;

3) адамның өзінің қызметтік жағдайын пайдалана отырып, қылмыстық жолмен алған ақшасын және (немесе) өзге де мүлкін заңдастыру (жылыстату), активтерді мемлекет кірісінің айналымнан жасыру, сондай-ақ оларды заңдастыру;

4) мемлекеттік міндеттерді орындауға уәкілеттік берілген адам, не оған теңестірілген адам, не лауазымды адам, не жауапты мемлекеттік лауазымды атқаратын адам, егер олар өзінің қызметтік жағдайын пайдаланумен ұштастыра жасаған экономикалық контрабанда;

5) мемлекеттік міндеттерді орындауға уәкілеттік берілген адам, не оған теңестірілген адам, не лауазымды адам, не жауапты мемлекеттік лауазымды атқаратын адам, егер олар өзінің қызметтік жағдайын пайдаланумен ұштастыра жасаған рейдерлік (заңсыз тартып алу);

6) лауазымдық өкілеттіктерді теріс пайдалану;

7) билікті немесе лауазымдық өкілеттіктерді асыра пайдалану;

8) лауазымды адамның өкілеттіктерін иелену;

9) кәсіпкерлік қызметке заңсыз қатысу;

10) заңды кәсіпкерлік қызметке кедергі жасау;

11) пара алу;

12) пара беру;

13) парақорлыққа делдалдық ету;

14) қызметтік жалғандық;

15) қызмет бойынша әрекетсіздік;

16) билікті теріс пайдалану;

17) өзіне немесе басқа адамдарға немесе ұйымдарға пайда мен артықшылықтар алу не басқа адамдарға немесе ұйымдарға зардап келтіру мақсатында билікті асыра пайдалану;

18) биліктің әрекетсіздігі.

5.4 Қоғам келесі әрекеттерді Қоғам қызметіне жол берілмейтін және үйлеспейтін әрекеттер ретінде қарайды:

1) қоғамның мүдделеріне қайшы келетін қандай да бір құндылықты, лауазымды алуға, тауарларды, жұмыстарды немесе қызметтерді, өзге материалдық/материалдық емес игілікті немесе артықшылықты сатып алуға жәрдемдесетін тікелей немесе жанама уәде, ұсыныс немесе рұқсат беру;

2) кез келген жеке және заңды тұлғалардың ұсынуы немесе Саясаттың 5.1-тармағында көрсетілген тұлғалардың Заңда және/немесе Қоғамның ішкі құжаттарында көзделмеген кез келген мүліктік игіліктерді (оның ішінде «кері қайтару» деп аталатын, қарыз, гонорар, сыйақы, жеңілдік немесе басқа да пайда) қабылдау;

- 3) жалған ұйымдарға немесе меншік құрылымы ашық болып табылмайтын ұйымдарға төлемдер;
- 4) мемлекеттік міндеттерді орындауға уәкілеттік берілген адамдар және оларға теңестірілген адамдар, олардың жақын туыстары, жұбайлары мен жекжаттарына тиесілі немесе бақыланатын заңды тұлғаларға заңсыз төлемдер;
- 5) қолма-қол ақша, облигациялар және өзге де бағалы қағаздар түріндегі заңсыз сыйақыны беру және / немесе алу;
- 6) негізсіз жеңілдіктер алу;
- 7) сыйлықтар беру және/немесе алу, оның ішінде қолма-қол ақша түрінде;
- 8) бұрын сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық жасаған адамдарды жұмысқа қабылдау;
- 9) алдау немесе сенімді теріс пайдалану жолымен материалдық және материалдық емес активтерді заңсыз иемдену;
- 10) рұқсат етілмеген чектерді, борыштық міндеттемелерді, вексельдерді немесе жалған айырбастау мәмілелерін пайдалана отырып, заңсыз әрекеттер;
- 11) ақпараттық технологияларды пайдаланумен алаяқтық әрекеттер;
- 12) мүліктік және мүліктік емес игіліктер мен артықшылықтарды алу немесе табу мақсатында ресми таратылуға жатпайтын қызметтік және өзге де ақпаратты пайдалану.

6. Сыбайлас жемқорлыққа және алаяқтыққа қарсы іс-қимылдың негізгі қағидаттары

6.1 Корпоративтік алаяқтықтың қабылданбауы: Қоғам корпоративтік алаяқтықтың кез келген көріністерін қабылдамайды және корпоративтік алаяқтыққа қарсы тұруға бағытталған іс-шаралар мен алдын алу іс-қимылдарын кешенді жүзеге асырады.

6.2. Жоғары басшылықтың үлгісі (Tone at the Top): Қоғамның, Қоғамның еншілес және тәуелді ұйымдарының басшылары барлық деңгейлердегі алаяқтық пен сыбайлас жемқорлықтың кез келген нысандары мен көріністеріне ымырасыз көзқарасты көрсетуі тиіс.

6.3. Жазалаудың бұлтартпастығы: Қоғам корпоративтік алаяқтықтың кез келген түріне ымырасыз көзқарасты көрсетуі, корпоративтік алаяқтық туралы келіп түскен хабарламаларға уақтылы ден қоюы, сондай-ақ сыбайлас жемқорлық пен алаяқтыққа немесе адамдардың бақылау рәсімдерінің бұзылуына кінәлі тұлғаларды жауапкершілікке тартуы тиіс.

6.4 Үйлеспейтін міндеттерді бөлу: Қоғам корпоративтік алаяқтықтың пайда болу және/немесе жасыру тәуекелдерін азайту мақсатында лауазымдық міндеттерді тиісті түрде бөлуді қамтамасыз етеді (яғни, бір жұмыскерге әзірлеу, бекіту, қолдану, мониторинг және бағалау міндеттерін бір мезгілде бекітуге жол берілмейді).

6.5 Мүдделер қақтығысын болдырмау: Қоғам Қоғам мүдделерімен мүдделер қақтығысы болған жағдайда Қоғам жұмыскерлері Қоғамда шешім қабылдауға тікелей немесе жанама әсер етпеуі керек деп санайды. Мүдделер қақтығысы болған немесе оның туындауы мүмкін болған жағдайда, Қоғам жұмыскерлері бұл ақпаратты өздерінің тікелей басшысына, Қоғамның комплаенс Қызметіне (оның ішінде әдеп және комплаенс бойынша Қоғамның жедел желісіне хабарлау арқылы)

олар бұл туралы білген бойда хабарлауға тиіс.

6.6 Тиісті сақтық: Қоғам контрагенттермен, жұмысқа келген кандидаттармен және басқа үшінші тұлғалармен іскерлік қатынастар туындаған/жалғасқан кезде, олардың сенімділігі мен мүдделер қақтығысының болмауын уақтылы тексеруді жүзеге асыра отырып, тиісті сақтық танытады.

6.7. жұмыскерлер мен мүдделі үшінші тұлғалардың тартылуы: Қоғам жұмыскерлер мен мүдделі үшінші тұлғаларды қысқа мерзімде осы Саясат талаптарының ықтимал бұзылу белгілерінің болуы және корпоративтік алаяқтықтың не сыбайлас жемқорлықтың жасалғанын куәландыратын фактілер туралы хабарлауға шақырады. Қоғам Корпоративтік алаяқтық пен сыбайлас жемқорлық белгілері туралы хабарлаған барлық жұмыскерлерге және өзге де тұлғаларға құпиялылыққа кепілдік береді.

6.8 Жауап шаралары мен санкциялардан бас тарту: Қоғам корпоративтік алаяқтық пен сыбайлас жемқорлық белгілері, бақылау рәсімдерін бұзу және өзге де теріс пайдалану туралы адал хабарлаған жұмыскерге қатысты негізсіз санкциялар, оның ішінде жұмыстан шығару, сыйлықақысын есептемеу немесе лауазымын жоғарылатудан бас тарту қолданылмайтынын мәлімдейді.

7. Сыбайлас жемқорлыққа және алаяқтыққа қарсы іс-қимыл жүйесін қалыптастырудың негізгі қағидаттары

7.1 Заңдылық: Қоғам, Қоғамның еншілес және тәуелді ұйымдары қолданыстағы заңнаманы қатаң сақтайды және олардың кез келген әрекеті немесе әрекетсіздігі Қазақстан Республикасы заңнамасының нормаларына қайшы келмейді.

7.2 Уақтылығы: Қоғам Қоғам қауіпсіздігіне төнетін қауіп-қатерді, оның ішінде корпоративтік алаяқтықтың ықтимал белгілерін ерте анықтауға және анықталған белгілерге барынша тез әрекет етуге бағытталған бақылау рәсімдерін енгізу жолымен сыбайлас жемқорлық пен алаяқтыққа қарсы іс-қимылдың тиімді жүйесін қалыптастыруға ұмтылады

7.3 Кешенділік: Қоғам материалдық және материалдық емес активтердің кешенді сақталуын қамтамасыз етуге ұмтылады.

7.4 Орталықтандырылған басқару: Қоғам корпоративтік алаяқтық пен сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл процесінде жауапкершілік пен өкілеттіктерді бөлуді қамтамасыз етеді.

7.5 Қоғам алаяқтық пен сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі қызметінің жүйелілігі мен үздіксіздігі қағидаты: Қоғам алаяқтыққа қарсы іс-қимыл және сыбайлас жемқорлық қызметіне тартылудың алдын алу жөніндегі рәсімдер барынша ашық, орындалатын және орынды жауап беретін анықталған тәуекелдерге болуына ұмтылады.

7.6 Өзара іс-қимыл және үйлестіру: Қоғам, Қоғамның еншілес және тәуелді ұйымдары барлық мүдделі құрылымдық бөлімшелердің өзара іс-қимылын үйлестіруді, сондай-ақ корпоративтік алаяқтыққа қарсы іс-қимыл процесінде мемлекеттік және құқық қорғау органдарымен тиімді өзара іс-қимылды қамтамасыз етеді.

8. Ұлыбританияның «Парақорлықпен күрес туралы» Заңында көзделген бұзушылықтар мен жауапкершіліктің негізгі түрлері

8.1 Ұлыбританияның «Парақорлықпен күрес туралы» Заңы Ұлыбританияда бизнесі бар барлық ұйымдарға қолданылады. Бұл заң сыбайлас жемқорлық қылмыстарын парақорлықты болдырмауға корпоративтік қабілетсіздік түрінде қарастырады. Осы заң құқық бұзушылықтар үшін жауапкершілікті «белсенді» және «пассивті» деп бөледі:

1) «белсенді» бұзушылықтар пара беруді және мемлекеттік/шетелдік мемлекеттік жұмыскерлерді сатып алуды қамтиды;

2) «пассивті» бұзушылықтар пара алуды және коммерциялық ұйымның сыбайлас жемқорлық әрекетін болдырмауға қабілетсіздігін, яғни ұйымда сыбайлас жемқорлықты болдырмауға бағытталған барабар рәсімдердің болмауын қамтиды.

Қоғам жұмыскерлерінің және үшінші тараптардың (олар қоғаммен немесе қоғам кәсіпорындарымен өзара іс-қимыл жасаған жағдайда) жақсы түсінуі мақсатында Қоғам осы Саясатқа 2-қосымшада келтірілген корпоративтік алаяқтық пен сыбайлас жемқорлық мысалдарының ашық тізімін жасады.

8.2 Ұлыбританияның «Парақорлықпен күрес туралы» Заңына сәйкес алаяқтық жағдайларын қарау кезінде мынадай факторлар ескерілмейді:

1) ұйым пара туралы білді ме;

2) параны кім төледі: жұмыскер немесе агент-ұйымның мүддесі үшін немесе ұйымның атынан қызметті жүзеге асыратын тұлға;

3) құқық бұзушылық қай елде жүзеге асырылды.

8.3 Жеке тұлғалардың пара беру (соның ішінде шетелдік мемлекеттік жұмыскерлерге) немесе пара алумен байланысты жасаған сыбайлас жемқорлық бұзушылықтары үшін жауапкершілік: 10 жылға дейін бас бостандығынан айыру және/немесе шексіз мөлшерде айыппұл.

8.4 Ұйымның сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарды алдын алу қабілетсіздігіне байланысты заңды тұлғалар жасаған сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар үшін жауапкершілік: мөлшері Ұлыбритания Заңымен шектелмеген айыппұл.

9. Сыбайлас жемқорлық пен алаяқтыққа қарсы іс-қимыл процесінің кезеңдері

9.1 Бақылау ортасын жетілдіру.

Қоғамда келесілерді қоса алғанда, қолданыстағы заңнамаға және Қоғамның ішкі құжаттарына сәйкес бақылау ортасын жетілдіру жөніндегі шаралар тұрақты негізде әзірленеді:

1) парақорлыққа қарсы іс-қимыл менеджменті жүйесінің талаптарын орындау және парақорлыққа қарсы іс-қимыл менеджменті жүйесін тұрақты жақсарту;

2) Қоғамда қабылданған нормалар мен қағидаттар туралы хабардар ету арқылы және басқа да тәсілдермен сыбайлас жемқорлық әрекеттерін қоса алғанда, корпоративтік алаяқтықтың кез келген нысандары мен көріністеріне төзбеушілік қатынас жасау;

3) Қоғамда бұзушылықтар туралы хабарлаған адамдарға құпиялылыққа кепілдік беретін кез келген бұзушылықтар мен мүдделер қақтығысы туралы, оның ішінде анонимді ақпараттандыру жүйесін құру;

4) контрагентті таңдау және жұмысқа кандидаттарды іріктеу кезінде тиісті сақтық қағидатын және тәуекелге бағдарланған тәсілді іс жүзінде жүзеге асыру;

5) үйлесімсіз міндеттерді бөлу қағидатын іске асыру және оның сақталуын бақылау;

6) Сыбайлас жемқорлық сипатындағы тәуекелдерді басқару жөніндегі іс-шаралардың тиімділігін қамтамасыз ету үшін сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне неғұрлым бейім Қоғамдағы лауазымдарды айқындау. «ҮМЗ» АҚ-дағы лауазымның сыбайлас жемқорлық тәуекелдерінің деңгейін бағалау әдістемесін Қоғамның Басқармасы бекітеді;

7) Білім беру сипатындағы шаралар кешенін іске асыру, оның ішінде жұмыскерлерді оқыту жүйесін ұдайы жетілдіру, сондай-ақ сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне неғұрлым бейім лауазымдарды атқаратын жұмыскерлерді сыбайлас жемқорлыққа және корпоративтік алаяқтыққа қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша қайта даярлау;

8) ішкі аудит / тексеру және тергеу жүргізу.

9.2 Корпоративтік алаяқтық пен сыбайлас жемқорлық белгілерін анықтау.

1) Қоғамның жұмыскері, Қоғамның еншілес және тәуелді ұйымдары немесе кез келген үшінші тұлға, егер сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнаманың, реттеушілік талаптардың және/немесе ішкі рәсімдердің сақталмағаны туралы оларға белгілі болған жағдайда, бұл туралы «ҮМЗ» АҚ-да жасалған немесе жасалатын бұзушылықтарға қатысты ақпараттандыру Саясатымен көзделген арналардың бірі бойынша хабарлауға тиіс (бұдан әрі – ақпараттандыру Саясаты).

Ақпараттандыру Саясатына сәйкес өтініш жасырын қалдырылуы мүмкін, бірақ қаласа, жеке тұлға егжей-тегжейлерді нақтылау және хабарламаны қарау нәтижелері туралы хабарлау үшін онымен байланысу үшін тегі, аты-жөні және/немесе байланыс деректерін көрсете алады. Қоғам сыбайлас жемқорлық пен алаяқтық белгілері туралы адал хабарлаған барлық адамдардың, оның ішінде заңнамада көзделген тәртіппен жария етпеу туралы келісім жасасу арқылы құпиялылығына кепілдік береді.

2) Қоғам жұмыскерінің дайындалып жатқан, жасалып жатқан немесе жасалған сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық туралы ақпаратты білген жағдайда, ол бұл туралы Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен Қоғамның Басқарма Төрағасын (өз құзыреті шегінде сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарды анықтауды, жолын кесуді, ашуды, тергеп-тексеруді және ескертуді жүзеге асыру және оларды жасауға кінәлі адамдарды жауапкершілікке тарту міндеттерін атқаратын адамды және (немесе) уәкілетті мемлекеттік органдарды) хабардар етеді.

Қоғамның жоғарыда аталған байланыс арналары бойынша жүгінген кезде Қоғам жұмыскері мынадай ақпаратты (бар болса) көрсету қажет:

- сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылыққа итермелейтін адам, сондай-ақ куәгерлер немесе сыбайлас жемқорлық немесе алаяқтық құқық бұзушылықтар жасауға тартылған басқа да адамдар туралы ақпарат;

- Қоғамның жұмыскері жасауға итермелейтін сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтың мәні, оған бейімдеу тәсілі (пара беру, бопсалау, қорқыту, мәжбүрлеу, пара ұсыну және т. б.);

- сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылыққа итермелеудің күні және басқа да мән-жайлары.

Қоғам сыбайлас жемқорлық пен алаяқтық белгілері туралы, оның ішінде заңнамада көзделген тәртіппен жария етпеу туралы келісім жасасу арқылы адал хабарлаған барлық адамдардың құпиялылығына кепілдік береді.

Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық туралы сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі шараларды қабылдауға уәкілетті мемлекеттік органға хабарланған жағдайда, өтініш берушінің құпиялылығын сақтау міндетін тиісті мемлекеттік орган, оның ішінде заңнамада көзделген тәртіппен жария етпеу туралы келісім жасасу жолымен көтереді. Осы абзацта көрсетілген хабарламаға одан әрі ден қою шараларын тиісті мемлекеттік орган қабылдайды.

9.3 Сыбайлас жемқорлық пен алаяқтық белгілері туралы хабарламадан кейінгі әрекеттер.

Ықтимал корпоративтік алаяқтық, сыбайлас жемқорлық немесе өзге де бұзушылық белгілерінің бар екендігі туралы хабарлама алған тікелей басшы, жоғары тұрған басшы, Омбудсмен қауіпсіздік және тәртіп жөніндегі директор қызметі басшысының және комплаенс қызметінің атына ықтимал корпоративтік алаяқтықты немесе өзге де бұзушылықты сипаттай отырып, бұзушылықтың болжамды кезеңі, бұзушылықты анықтау тәсілі, бұзушылыққа тартылған тұлғалар, зардап мөлшері (егер ол белгіленген болса), сондай-ақ өзінің функционалды шеңберінде қабылданған шаралар туралы ақпаратты қоса отырып, қызметтік жазба жасайды.

9.4 Сыбайлас жемқорлық немесе корпоративтік алаяқтық белгілерінің болуы туралы ақпаратты алдын ала тексеру.

Қауіпсіздік және тәртіп жөніндегі директордың қызметі, комплаенс қызметі жұмыс тобын тарта отырып, қызметтік тергеуге бастамашылық етудің орындылығын айқындау мақсатында корпоративтік алаяқтық, сыбайлас жемқорлық немесе бақылау рәсімдерінің, оның ішінде Қоғамда бар байланыс арналары арқылы алынған өзге де бұзушылықтар белгілері туралы алынған ақпаратқа алдын ала тексеру жүргізеді.

Алдын ала тексеру алаяқтық, сыбайлас жемқорлық, ұрлық, жетіспеушілік, материалдық құндылықтардың бүлінуі, құпия және инсайдерлік ақпараттың жоғалуы және бақылау рәсімдерін бұзудың өзге де фактілері туралы ақпаратты келесі көздерден алған жағдайда да басталуы мүмкін:

- Қоғам және/немесе оның еншілес және тәуелді ұйымдары жұмыскерлерінің қызметтік жазбалары;

- Қоғамға және/немесе оның еншілес және тәуелді ұйымдарына жіберілген азаматтардың өтініштері мен хаттары;

- мемлекеттік органдардың хабарламалары мен хаттары;

- БАҚ хабарламалары;

- Қаржы-шаруашылық қызметті тексеру, түгендеу, тексеріс және т. б. нәтижелері бойынша есептер;

- Қоғамның ішкі аудит қызметінің тексерулері бойынша есептер;

- өзге материалдар немесе құжаттар.

Хабарламаларды алдын ала тексеру барысында бұзушылықтың негізгі мән-жайлары, оның ішінде бұзушылық белгілерінің болуы немесе болмауы, оның негізгі элементтері және залалдың болуы белгіленеді. Қызметтік тергеу жүргізудің орындылығы анықталған жағдайда Қоғамның құрылымдық бөлімшесінің, қауіпсіздік және тәртіп жөніндегі директор қызметінің, комплаенс қызметінің басшысы қызметтік тергеу жүргізу қажеттілігі туралы Қоғамның Басқарма Төрағасын хабардар етеді.

9.5 Корпоративтік алаяқтық пен сыбайлас жемқорлықты қызметтік тергеу.

Корпоративтік алаяқтық пен сыбайлас жемқорлыққа қызметтік тергеуді Қоғамның ішкі құжаттарында белгіленген тәртіпке сәйкес осындай өкімдік құжатты шығаруға уәкілетті тұлғаның немесе Қоғамның Басқарма Төрағасының бұйрығымен қалыптастырылған/бекітілген Комиссия жүргізеді.

Қызметтік тергеп-тексеру нәтижелері Басқарма Төрағасына ұсынылады. Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық белгілері болған жағдайда тиісті материалдарды Қоғам Қазақстан Республикасының құқық қорғау органдарына береді.

Сондай-ақ қызметтік тергеп-тексеру нәтижелерін Басқарма Төрағасы немесе комплаенс қызметі анықталған сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық (оның ішінде корпоративтік алаяқтық) тікелей немесе атқарушы орган мүшелерінің қатысуымен жасалған жағдайларда директорлар Кеңесінің қарауына енгізеді.

9.6 Зардапты өтеу және жауапкершілікке тарту.

Қоғамға және (немесе) Қоғамдарға келтірілген материалдық залалды өтеу және кінәлі адамды жауапқа тарту қолданыстағы заңнамада көзделген тәртіппен жүзеге асырылады.

9.7 Корпоративтік алаяқтықтың және/немесе сыбайлас жемқорлықтың алдын алу бойынша ұсынымдар әзірлеу.

Қызметтік тергеп-тексеру нәтижелері бойынша комиссия (не қызметтік тергеп-тексеруді жүзеге асырған адам) ішкі бақылау жүйесін жетілдіру жөнінде ұсынымдар әзірлейді. Қажет болған жағдайда, болашақта корпоративтік алаяқтықты және/немесе сыбайлас жемқорлықты қайталау мүмкіндігін жою мақсатында дайындалған ұсынымдар негізінде ішкі құжаттарға өзгерістер енгізу бастамашылық жасалады.

9.8 Бақылау және аудит.

Қоғамның директорлар Кеңесі Қоғамның сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласындағы мақсаттарына қол жеткізу дәрежесін бағалайды.

Қоғам ішкі бақылау жүйесінің, атап айтқанда бухгалтерлік және басқарушылық есеп жүйесінің, сондай-ақ қоғамның ішкі құжаттарында көзделген міндеттерді бөлуге сәйкес комплаенс жүйесінің тиімділігіне тұрақты бағалау жүргізеді.

10. Жауапкершілік және өкілеттіктер

10.1 Қоғамның барлық жұмыскерлеріне сыбайлас жемқорлыққа және алаяқтыққа қарсы іс-қимыл, сондай-ақ паракорлыққа қарсы іс-қимыл менеджменті

жүйесінің талаптарын сақтау және парақорлыққа қарсы іс-қимыл менеджменті жүйесін тұрақты жақсарту бойынша тікелей дербес міндет жүктеледі.

Әрбір жұмыскер, сондай-ақ Қоғамның директорлар Кеңесінің мүшелері осы Саясаттың мәтінімен танысуға, осы Саясатқа 3-қосымшаға сәйкес оны сақтау туралы міндеттемеге қол қоюға міндетті.

10.2 Қоғамның құрылымдық бөлімшесінің басшысына құрылымдық бөлімшенің процестеріне сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясатты енгізгені үшін жауапкершілік, оның құрылымдық бөлімшесі жұмыскерлерінің қолданыстағы заңнаманы және осы Саясаттың ережелерін сақтауын қамтамасыз ету үшін қажетті шаралар қабылдау міндеті жүктеледі.

10.3 Қоғамның лауазымды тұлғалары мен жұмыскерлеріне, Қоғамның атынан немесе оның мүддесі үшін әрекет ететін өзге де тұлғаларға тікелей немесе жанама түрде, жеке немесе қандай да бір делдалдық арқылы осы немесе басқа бір елде бизнес жүргізу практикасына қарамастан сыбайлас жемқорлық және алаяқтық әрекеттерге қатысуға тыйым салынады.

10.4 Қоғам басшылары корпоративтік алаяқтық пен сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл шараларын қолдауды қамтамасыз етеді, атап айтқанда:

- активтердің сақталуын қамтамасыз етуге және ішкі бақылау жүйесін жетілдіруге байланысты қажетті шараларды жүзеге асыру;

- корпоративтік алаяқтық және/немесе сыбайлас жемқорлық белгілеріне уақтылы тергеу жүргізу;

- егер олардың қызметінде жол берілген бұзушылықтар корпоративтік алаяқтық немесе сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға әкеп соқтырса, Қоғамның және/немесе оның еншілес және тәуелді ұйымдарының жұмыскерлерін жауапқа тарту жөнінде қажетті шаралар қабылдауды қамтамасыз ету.

10.5 Қоғамның басшылары мен жұмыскерлері сыбайлас жемқорлық және/немесе алаяқтық тәуекелдерін тұрақты негізде анықтайды және бағалайды, өздерінің жауапкершілік аймағында (бизнес-процестерде) алаяқтық және/немесе сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін азайту жөніндегі іс-шараларды әзірлейді және орындайды.

Осы мақсатта олар міндетті:

- ішкі бақылау жүйесінің тиімді жұмыс істеуін қамтамасыз ету;

- корпоративтік алаяқтық және/немесе сыбайлас жемқорлық тұрғысынан осал процестер мен рәсімдерді анықтау;

- сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру бойынша шаралар қабылдау;

- сұрау салынатын материалдарды уақтылы ұсыну немесе үй-жайларға/объектілерге қол жеткізу жолымен алдын ала тексеру және/немесе қызметтік тергеп-тексеру жүргізетін жұмыскерлерге/комиссияға жәрдем көрсету;

- қауіпсіздік және тәртіп жөніндегі директордың қызметін, Қоғамның комплаенс қызметін корпоративтік алаяқтықтың және/немесе сыбайлас жемқорлықтың бар екендігінің барлық белгілері немесе оларды өз жауапкершілігі аймағында жасау әрекеттері туралы уақтылы хабардар ету.

10.6 Өз іс-әрекеттерінің заңдылығына және олардың осы Саясаттың ережелеріне сәйкестігіне күмән туындаған жағдайда, Қоғам жұмыскері осы мәселе бойынша тікелей басшымен немесе комплаенс қызметімен кеңесу керек.

10.7 Осы Саясаттың ережелерін бұзғаны үшін кінәлі адамдар қолданыстағы заңнамада көзделген тәртіппен және негіздер бойынша тәртіптік, әкімшілік, азаматтық-құқықтық немесе қылмыстық жауапкершілікпен тартылуы мүмкін.

10.8 Мемлекеттік міндеттерді орындауға уәкілеттік берілген адамдарға теңестірілген адамдар Келісімге (4-қосымша) қол қою арқылы Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген сыбайлас жемқорлыққа қарсы шектеулерді өзіне қабылдайды

10.9 Қоғамның персонал жөніндегі директоры жұмысқа орналасу кезінде де, еңбек қатынастары кезеңінде де сыбайлас жемқорлыққа қарсы тиісті шектеулерді жазбаша нысанда қабылдауға мемлекеттік міндеттерді орындауға уәкілеттік берілген адамдарға теңестірілген адамдардың келісімін бекітуді қамтамасыз етеді.

11. Қолданысқа енгізу және қайта қарау тәртібі

11.1 Осы Саясат «ҮМЗ» АҚ директорлар Кеңесінің Шешімімен бекітілген күннен бастап күшіне енеді.

11.2 Осы Саясат Қоғамның директорлар Кеңесінің 26.05.2020 № 7 шешімімен бекітілген «ҮМЗ» АҚ сыбайлас жемқорлыққа және алаяқтыққа қарсы іс-қимыл Саясатының, Қоғамның директорлар Кеңесінің 24.05.2021 № 6 шешімімен бекітілген «ҮМЗ» АҚ сыбайлас жемқорлыққа және алаяқтыққа қарсы іс-қимыл саясатына №1 өзгерістер мен толықтырулардың орнына енгізіледі.

11.3 Саясатты өзектендіру және қайта қарау комплаенс-міндетінің жұмыс жоспары бойынша және/немесе қолданылатын заңнаманың өзгеруіне байланысты жүзеге асырылады.

12. Қосымшалар

12.1 1-Қосымша «ҮМЗ» АҚ сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарты».

12.2 2-Қосымша «Корпоративтік алаяқтық пен сыбайлас жемқорлықтың мысалдары».

12.3 3-Қосымша «ҮМЗ» АҚ-ның сыбайлас жемқорлыққа және алаяқтыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі Саясатын сақтау туралы міндеттеме».

12.4 4-Қосымша «Келісім».

«ҮМЗ» АҚ сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарты

1. «ҮМЗ» АҚ (бұдан әрі - Қоғам) сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарты «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 10-бабы 2-тармағына сәйкес әзірленді.

2. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарт Қоғам жұмыскерлері үшін қызметтік міндеттерін жүзеге асыру кезінде мінез-құлықтың құндылық және моральдық сыбайлас жемқорлыққа қарсы бағдарлары жүйесін құру арқылы Қоғамдағы сыбайлас жемқорлықтың кез келген көріністеріне төзімсіздік ахуалына қол жеткізуге бағытталған.

3. Қоғамдық қатынастар саласының атауы: әлемдік нарықта уран, бериллий, тантал, ниобий өнімі мен балқыту қышқылының жоғары технологиялық түрлерін, ядролық-отын циклінің өнім желісін өндіру, қайта өңдеу және өткізу жөніндегі қызмет.

4. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарттардың қағидаттары:

- 1) заңдылық;
- 2) бүкпесіздік;
- 3) әдептілік;

4) жеке және заңды тұлғалардың құқықтары мен заңды мүдделерін сақтау және оларды сыбайлас жемқорлық көріністерінен қорғау;

5) мүдделер қақтығысына жол бермеу.

5. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарт Қоғам жұмыскерлеріне мынадай мінез құлық нормаларын айқындайды:

1) заңдылық қағидатын, Қазақстан Республикасының Конституциясының, заңдарының және өзге де нормативтік құқықтық актілерінің және Қоғам қызметіне қолданылатын өзге елдер заңнамасының талаптарын басшылыққа алуды, сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнаманы қатаң сақтауды;

Жеке және заңды тұлғалардың құқықтарын, бостандықтарын мен заңды мүдделерін сақтауды және қорғауды қамтамасыз ету;

2) Кез келген көріністерде және кез келген мақсатта, оның ішінде Қоғам «мүддесінде» сыбайлас жемқорлық пен парақорлыққа тыйым салады;

3) Қоғамның беделін түсіруге қабілетті іс-әрекеттер жасауға жол бермеуге;

4) Парақорлыққа қарсы іс-қимыл менеджменті жүйесінің талаптарын орындауға;

5) Парақорлыққа қарсы іс-қимыл менеджменті жүйесін үнемі жетілдіруге;

6) Тікелей басшыға немесе комплаенс қызметіне қызметтік міндеттерін атқару кезінде мүдделер қақтығысының, жеке мүдделіліктің туындағаны туралы, оларды үшінші тұлғалардың не Қоғамның басқа да жұмыскерлерінің сыбайлас жемқорлық мінез-құлқына және материалдық сыйақы, сыйлықтар немесе қызметтер алуға итермелеу;

7) Қызметтік міндеттерін атқару кезінде жеке және (немесе) пайдакүнемдік мүдделерді басшылыққа алмауға;

8) Бейтарап қызметтік шешім қабылдауға ықпал етуі мүмкін өзара қарым-қатынастардың белгіленген тәртібін бұзатын заңсыз өтініштермен әріптестер мен басшыларға жүгінуден бас тартуға;

9) Басқа жұмыскерлерді сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға итермелеуге және мұндай әрекеттерді көтермелемеу;

10) Мүдделер қақтығысына әкеп соғуы мүмкін қызметтік өкілеттіктерін орындауға байланысты материалдық сыйақыны, сыйлықтарды немесе көрсетілетін қызметтерді қабылдамау;

11) Мүліктік және мүліктік емес игіліктер мен артықшылықтарды алу немесе тартып алу мақсатында таратылуға жатпайтын қызметтік немесе өзге де ақпаратты пайдаланбау;

12) Егер ол жақын туыстық және отбасылық қатынастардағы адамдарға (ата-аналарына, балаларына, асырап алушыларына (қыз баланы асырап алушыларына), ата-анасы бір және ата-анасы бөлек аға-інілері мен апа-сіңлілеріне, атасына, әжесіне, немерелеріне және/немесе жұбайына (зайыбына), сондай-ақ жекжаттарына (жұбайының (зайыбының) бауырлары, әпкелері, ата-аналары мен балалары) тікелей бағыныстылығымен немесе бақылауында болуымен байланысты болса, лауазымға тағайындалудан бас тарту;

13) сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылда, сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарды ашуда белсенділік танытуға;

14) Басшыға немесе қауіпсіздік және тәртіп жөніндегі директордың қызметіне, компаенс қызметіне немесе Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі жұмысты жүргізуге уәкілетті-мемлекеттік органға сыбайлас жемқорлықтың белгілі фактілері туралы, оның ішінде материалдарды не әуре-сарсаң фактілерін жеделдетіп қарағаны үшін қандай да бір пайда алуға итермелеу туралы дереу баяндауға;

15) Орындау үшін алынған өкімнің заңдылығына күмәнданғаны туралы тікелей басшыға немесе компаенс қызметіне дереу жазбаша нысанда хабарлауға;

16) Егер тікелей басшының өзі мүдделер қақтығысына тартылса, жоғары тұрған басшыға, компаенс қызметіне жүгіну немесе Қоғамның ақпараттандыру Саясатында көзделген қолда бар байланыс арналары мен байланыс құралдарын пайдалану немесе – Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі жұмысты жүргізуге уәкілетті - мемлекеттік органға жүгіну;

17) Әріптестерінен сыбайлас жемқорлыққа қарсы жоғары құқықтық мәдениетті сақтауды қолдау және талап ету;

18) Мүдделер қақтығысының, сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтардың және олардың салдарын туындауы мүмкін себептері мен жағдайларын жою жөнінде тұрақты негізде шаралар қабылдауға;

19) Кіріс алуға байланысты кәсіпкерлік және (немесе) өзге де қызметті жүзеге асыруда біреуге жәрдем көрсетуден тартынуға;

20) Үшінші тұлғалардың мүдделерін ұсынудан немесе қолдаудан, сол сияқты олардың атынан іс-әрекеттер жасаудан қалыс қалуға;

21) Материалдық-техникалық, қаржылық және ақпараттық қамтамасыз ету құралдарын, сондай-ақ Қоғамның өзге де мүлкі мен қызметтік ақпаратын қызметтік емес мақсаттарда пайдаланбауға.

6. Барлық деңгейдегі басшылардан қарамағындағылармен қарым-қатынаста талап етіледі:

1) Кадрларды туыстық, жерлестік және жеке берілгендік белгілері бойынша іріктеу және орналастыру жағдайларына жол бермеу, меритократия қағидаттарының сақталуын қамтамасыз ету;

2) Қарамағындағы жұмыскерлердің міндеттері мен қызметтік өкілеттіктерінің көлемін дәл айқындау;

3) Қарамағындағы жұмыскерлердің арасында еңбек жүктемесінің біркелкі бөлінбеуіне жол бермеу;

4) Қарамағындағылар қызметінің нәтижелерін бағалау кезінде әділдік пен объективтілік таныту, сондай-ақ көтермелеу және жазалау шараларын қолдану;

5) қарамағындағыларға анық орындалмайтын немесе олардың қызметтік міндеттерінің шегінен шығатын өкімдерді, сондай-ақ заңнамаға қайшы келетін өкімдерді бермеуге;

6) Қызметтік емес сипаттағы мәселелерді шешу кезінде қарамағындағылардың қызметіне ықпал ету үшін қызметтік жағдайды пайдаланбау;

7) Қарамағындағы жұмыскерлерді сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға мәжбүрлемеу;

8) Қарамағындағылар мен басқа да жұмыскерлер тарапынан сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнама нормаларын бұзу фактілеріне жол бермеу және жолын кесу;

9) Қарамағындағы жұмыскердің өзінің қызметтік міндеттерін орындау барысында туындаған мүдделер қақтығысын реттеу жөнінде уақтылы түпкілікті шаралар қабылдау;

10) Сыбайлас жемқорлықтың алдын алу жөнінде жан-жақты шаралар қабылдау;

11) Қарамағындағылардың сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауына ықпал ететін себептер мен жағдайларды жою;

12) Қызметтік емес немесе жеке тапсырмаларды орындау үшін бағыныстыларды тартуға жол бермеу;

13) Өзінің мінсіз мінез-құлқымен қарамағындағы жұмыскерлерге үлгі көрсету;

7. Барлық деңгейдегі басшылар осы сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарттың сақталуын қамтамасыз етеді және оларға бағынысты жұмыскерлер арасында сыбайлас жемқорлыққа қарсы жұмысты ұйымдастырады.

Корпоративтік алаяқтық пен сыбайлас жемқорлықтың мысалдары

Корпоративтік алаяқтықтың төменде келтірілген мысалдары халықаралық және қазақстандық тәжірибеге негізделген. Бұл ретте «ҮМЗ» АҚ жұмыскерлері өз әрекеттерінің нәтижесінде корпоративтік алаяқтықтың осындай жағдайлары үшін жауап беретіні түсініледі. «ҮМЗ» АҚ жұмыскерлері Қоғамның еншілес және тәуелді ұйымдары, үшінші тұлғалар тарапынан берілген көрінеу (қасақана) бұрмаланған немесе дұрыс емес деректерге негізделген қателер, жаңсақ басулар, қателіктер жіберген жағдайларда, корпоративтік алаяқтық белгілері бар мұндай әрекеттер үшін тиісінше осындай еншілес және тәуелді ұйымдардың жұмыскерлері және үшінші тұлғалар жауапты болады.

Инвестициялық қызмет:

- тиісті негіздемесіз және келісусіз, не жалған негіздемемен және келісумен (Қоғамның қажеттіліктерін негізге ала отырып, уәкілетті алқалы орган іске асыруға бекіткен жобаларды қоспағанда) қоғам қызметіне пайдалы әсерін тигізбейтін, Қоғам қызметіне жатпайтын инвестицияларды (жобаларды) қаржыландыру;

- инвестициялық қызметке бөлінген қаражатты тиісті негіздемесіз және келісусіз, не жалған негіздемемен және келісумен мақсатсыз пайдалану;

- инвестицияларды және т.б. жүзеге асырудан қол жеткізілген экономикалық тиімділік туралы деректердің бұрмалануы.

Қаржылық есептілікті қасақана бұрмалау:

- жалған активтерді, шығыстарды, түсімдерді, міндеттемелерді көрсету немесе оларды жасыру;

- негіздемесі жоқ залалдарды капиталдандыру;

- активтерді бағалаумен және бағалау көрсеткіштерімен, резервтермен (негізгі құралдар, күрделі салымдар, қаржылық салымдар, қорлар және т. б.) айла-шарғы жасау;

- есепті кезең фактілерінің басқа кезеңдегі көрінісі;

- акцияларды сату, жұмыс нәтижелері бойынша сыйлықақы алу, басқа алаяқтықты жасыру және корпоративтік алаяқтықтың басқа да тәуекелдері арқылы пайда табу үшін қаржылық есептілікпен алаяқтық жасау;

- қаржылық нәтижелер, мүліктік жай-күй, ақша қаражаттарының қозғалысы, қаржылық есептілікке түсіндірмелердегі шаруашылық өмірдің басқа да фактілері туралы ақпаратты тиісінше ашпау және т. б.

Сатып алу:

- тауарларға, жұмыстарға немесе қызметтерге жеке мақсаттар үшін немесе белгілі бір өнім берушіден қандай да бір пайда алу үшін тапсырыс беріледі;

- сатып алуды ұйымдастырудың тиісті рәсімін айналып өту үшін жақын туысына, жұбайына (зайыбына) не жекжатына тиесілі контрагенттен тауарларға, жұмыстарға немесе қызметтерге тапсырыс берілген;

- тауарлар, жұмыстар немесе қызметтер бір көзден сатып алу кезінде (орташа нарықтық бағаларды анықтауға мүмкіндік беретін құрал болған жағдайда) орташа нарықтық бағадан едәуір асатын бағамен (30% және одан да көп) тапсырыс берілген;

- бөгде кеңесші келісімшартта көрсетілгеннен басқа жұмысты орындайды;

- оффшорлық заң құзыретінде тіркелген ұйымдарды қоса алғанда, сот шешімі негізінде дәлелденген сатып алуды жүзеге асыру кезінде бөгде ұйым жалған кәсіпорын болып табылады;

- шотта көрсетілгенмен салыстырғанда, бірақ толық соманы төлей отырып, тауарлардың аз санын кіріске алу;

- тапсырыс жасалмаған жалған шоттарды жасау немесе ұсыну;

- сатып алу рәсімдерін жүргізудегі бұзушылықтар;

- шартта көзделмеген жұмысқа/қызметке тапсырыстар;

- қызметтердің жалпы және анық емес сипаттамасын ғана қамтитын «консультациялық қызметтер көрсетуге арналған» шарттар.

Қызметтерге, жұмыстарға ақы төлеуге өтінімдер:

- көрсетілмеген жұмыстар, қызметтер үшін;

- іс жүзінде көрсетілгеннен гөрі қызметтердің, жұмыстардың үлкен көлемі үшін;

- Қоғам өз бетінше төлеген немесе көрсеткен қызметтерді, жұмыстарды үшінші тұлғалардан қайта сатып алу;

- бөгде агенттерге немесе кеңесшілерге шамадан тыс комиссиялар (20% немесе одан да көп);

- бөгде ұйым төлемді қызметтер, жұмыстар және т.б. көрсетілгеннен басқа заң құзыретінің банктік шоттарына жасауды сұрайды.

Мүлік және активтер:

- Қоғамның және/немесе Қоғамның активтерін мақсатсыз пайдалану және (немесе) ұрлау (негізгі құралдар, бағалы қағаздар (туынды қаржылық құралдары), мүліктік құқықтар және т. б.);

- ақша қаражатын немесе басқа активтерді ұрлау және есептік жазбаларды өзгерту жолымен ұрлықты жасыру;

- Қоғамның және/немесе Қоғамның еншілес және тәуелді ұйымдарының активтерін пайдакүнемдік мақсатта пайдалану (теріс пайдалану) және т. б.

Касса және ақшалай түсімдер:

- тиісті құжаттамасыз ақша қабылдау;

- ақша қаражатын ұрлауды және басқаларды жасыру үшін құжаттарды түзету;

Еңбекақы:

- ақшалай қаражатты төлеу кезінде ақтау құжаттарына енгізілген жалған жұмысшылар үшін ақшалай қаражатты алу;

- қайта өңдеуге қосымша ақы алу үшін ешқандай негізсіз жұмыс істеген сағаттарды асыра бағалау;

- жұмыс уақытында Қоғам және/немесе оның еншілес, тәуелді ұйымдары төлейтін еңбек шартында көзделмеген басқа ұйымда қоса атқаратын жұмысты орындау;

- сыйақы алу немесе лауазымын сақтау үшін ҚНҚ (қызметтің негізгі көрсеткіштері) мақсаттарына жету үшін деректерді бұрмалау;

- еңбек шартымен көзделмеген, Қоғам және/немесе оның еншілес, тәуелді ұйымы төлейтін жұмыс уақыты үшін басқа ұйымнан төлем алу және т.б.;

Іссапарларға арналған аванстық есептер:

- орындалмаған іссапарлардың шығындарын өтеуге сұрау салу;

- қызметтік тапсырмамен көзделмеген жол жүру шығындарын өтеу және т. б.

Басқа аванстық есептер:

- өкілдік шығыстарды өтеуге арналған төмендетілген, асыра немесе жалған өтінімдер;

- үшінші тараппен төленген шығындарды өтеуге өтінім беру;

- Қоғамның немесе Қоғамның еншілес, тәуелді ұйымдарының ішкі құжаттарында көзделмеген, сондай-ақ Қоғамның немесе Қоғамның еншілес, тәуелді ұйымы Басқарма Төрағасының нұсқаулары болмаған кездегі шығыстардың экономикалық негізсіз өтеуі және т.б;

Мүдделер қақтығысы:

- жұмыскердің, жақын туысының, жекжатының, жұбайының (зайыбының) бәсекелес ұйымдағы немесе контрагенттегі, қоғамның өнім берушісіндегі немесе тапсырыс берушісіндегі немесе оның еншілес, тәуелді ұйымындағы жұмысы;

- жұмыскердің, жақын туысының, жекжатының, жұбайының (зайыбының), оның ішінде Қоғамдағы немесе оның еншілес, тәуелді ұйымындағы ұқсас лауазымдағы қоса атқаратын, Қоғам мүдделеріне зардап келтіруі мүмкін жұмысы;

- тікелей немесе жанама басқарудағы немесе жақын туысының, жекжатының, жұбайының (зайыбының) меншігіндегі (тікелей немесе жанама)контрагентпен келісімшарт жасасу;

- Қоғам жұмыскерімен немесе Қоғамның еншілес, тәуелді ұйымымен байланысты бөгде ұйым тек Қоғам жұмыскерінің немесе Қоғамның еншілес, тәуелді ұйымының нұсқауы немесе талабы бойынша мәмілеге қатысушы болды;

- жұмыскердің, оның туысының, жекжатының, жұбайының (зайыбының) контрагенттегі пайдың, жарнаның, салымның, жарғылық капиталдағы қатысу үлесінің, бағалы қағаздардың және өзге де құқықтардың (бағалы қағаздарға (туынды қаржылық құралдарына), мүлікке, құқықтарға опциондарды қоса алғанда) мөлшерімен анықталған тікелей немесе жанама (оның ішінде жанама) иелік етуі, Қоғамның контрагентіне және (немесе) көрсетілген тұлғаның мүлкіне, не бәсекелес ұйымда, Қоғамның бәсекелес ұйымына, оның еншілес немесе тәуелді қоғамына және (немесе) олардың мүлкіне қатысты;

- жұмыскердің, контрагент өкілінің онымен бұзушылықты анықтаған Қоғам жұмыскерінде немесе Қоғамда іскерлік қатынастардың болуы салдарынан жасаған теріс қылықтары туралы ақпаратты жасыру;

- Қоғамға, Қоғамның еншілес немесе тәуелді ұйымына жұмысқа қабылдау, не жақын туыстарына, жұбайына (зайыбына) не Қоғамда басқару функцияларын орындайтын тұлғаның, Қоғамның еншілес немесе тәуелді ұйымының жекжаттарына оларда талап етілетін құзыреттер болмаған кезде немесе неғұрлым білікті кандидаттарға зардап келтіре отырып артықшылықтар және (немесе) жеңілдіктер белгілеу;

- Қоғам жұмыскерін жұбайы (зайыбы), жақын туысы және (немесе) жекжаты жұмыс істейтін ұйымның басқару органына сайлау.

Қайырымдылық, демеушілік:

- қаражатты пайдалану туралы кейінгі есептерсіз қайырымдылық түріндегі қаражатты аудару;

- демеушілік және қайырымдылық түрінде мемлекеттік жұмыскерлердің заңсыз шешімдері үшін төлемдер;

- қайырым алушының әрекеті қайырымдылықтың басым мақсаттарымен байланысты емес;

- демеушілік көмек көрсетілетін адамға негізделген экономикалық немесе әлеуметтік әсері жоқ демеушілік және т. б.

**Сыбайлас жемқорлыққа және алаяқтыққа
қарсы іс-қимыл бойынша «ҮМЗ» АҚ Саясатын
сақтау туралы міндеттеме**

Мен, _____
(тегі, аты, әкесінің аты (бар болса))

«ҮМЗ» АҚ сыбайлас жемқорлыққа және алаяқтыққа қарсы іс-қимыл Саясатының (бұдан әрі-Саясат) ережелерімен және «ҮМЗ» АҚ сыбайлас жемқорлық пен алаяқтыққа қарсы іс-қимыл қағидаттарымен танысқанымды растаймын және оның талаптарын сақтауға міндеттенемін.

Сондай-ақ, мен «ҮМЗ» АҚ сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандартын сақтауға және өз мінез-құлқыммен оған бейілділік көрсетуге міндеттенемін.

Егер менде қосымша сұрақтар болса, мен «ҮМЗ» АҚ комплаенс қызметіне жүгіне аламын.

күні, қолтаңба

КЕЛІСІМ

Мен, _____,
(тегі, аты, әкесінің аты (бар болса))

«Үлбі металлургиялық зауыты» Акционерлік қоғамында («ҮМЗ» АҚ) басқарушылық міндеттерін орындау кезінде «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Қазақстан Республикасының 18.11.2015ж. № 410-V Заңының 12-бабының, «ҮМЗ» АҚ сыбайлас жемқорлыққа және алаяқтыққа қарсы іс-қимыл Саясатының талаптарына сәйкес өзіме сыбайлас жемқорлыққа қарсы шектеулерді қабылдаймын:

- 1) мемлекеттік міндеттерді орындаумен үйлеспейтін әрекетті жүзеге асыру;
- 2) жақын туыстарының, жұбайлары мен жекжаттарының бірлескен қызметіне (жұмысына) жол бермеу;
- 3) мүліктік және мүліктік емес игіліктер мен артықшылықтар алу немесе шығару мақсатында ресми таратылуға жатпайтын қызметтік және өзге де ақпаратты пайдалануға;
- 4) егер мұндай іс-әрекеттер қызметтік өкілеттікке кірсе немесе лауазымдық жағдайына байланысты осындай іс-әрекеттерге (әрекетсіздікке) ықпал етуі мүмкін болса, оларды ұсынған адамдардың пайдасына іс-әрекеттері (әрекетсіздігі) үшін материалдық сыйақы, сыйлықтар немесе қызметтер қабылдау;
- 5) «Ойын бизнесі туралы» Қазақстан Республикасының Заңында көзделген ұйғарымға жататын құмар ойындарға және (немесе) ойын мекемелерінде бәс тігуге, сол сияқты осы үшін бөлінбеген орындарда құмар ойындарға және (немесе) бәс тігуге немесе телекоммуникация, оның ішінде Интернет желілерін пайдалану арқылы өткізілетін құмар ойындарға және (немесе) бәс тігуге қатысуға.

_____ (_____)
(қолы) (тегі, аты-жөні)
« ____ » _____ 20 ____ ж.

Бекітті:

(лауазымы, Т.А.Ә., «ҮМЗ» АҚ персонал жөніндегі директор Қызметі жұмыскерінің қолы)
« ____ » _____ 20 ____ ж.